

RAMON TARIN

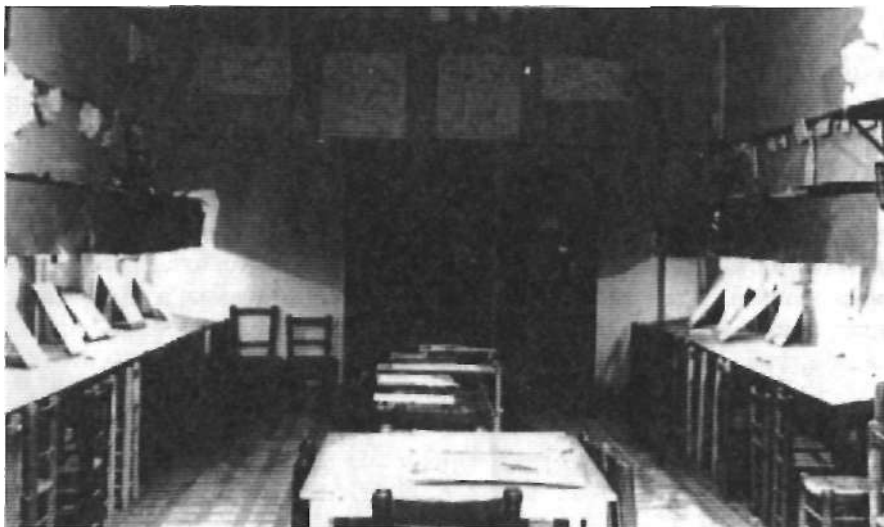
LA PINTURA A ALAQUÀS EN LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XX I EL PROCÉS EVOLUTIU D'ALGUNS DELS SEUS JOVES ARTISTES.

Fins la segona meitat del present segle, no ens ha estat possible trobar cap referència escrita ni oral, que ens endinsara en la personalitat d'algun artiste de les arts plàstiques amb certa relevància en el camp de la pintura. Sols hem trobat, llevat de la fita obligada dels Benlliure per els llaços familiars amb el poble, uns quants homens amb una gran afició a la pintura com és el cas de Lluís Lino, l'abanderat de la música vella del casino de la plaça, que era posseïdor d'una bona tècnica per a dibuixar els cartells de corregudes de bous, a la qual cosa era molt aficionat i que per cert se li donava molt bé. Cal recordar també el tio Constant, un pintor extraordinari que veuria condicionat el seu desenvolupament artístic per les circumstàncies de l'època. El seu pensament ideològic, amb una militància activa dins el partit comunista, és un fet pel que partiria set anys de pressó en acabar-se la guerra. Quan fou alliberat, la situació que havia generat la conclusió del conflicte, no el feia tornar cap a la pintura. Les conseqüències de tot açò, seria el genocidi de molts somnis i de moltes il·lusions que obligaren el tio Constant a replantejar-se altres alternatives dins l'indústria dels ventalls, camp, per altra banda, vinculat també a la pintura.

És a partir de la dècada dels quaranta quan floreja un cert moviment de joves artistes que inicien els primes pasos en les tècniques del dibuix, entre els que cal destacar als germans Aguilar, més coneguts pels "Tomatos" del carrer "de les Eres": José Ferris "Chiquitín", José Bueno i Andrés Dols. Tot i que el panorama cultural i artístic de cadascú no es configuraria fins la dècada del seixanta.

Aquest moviment de joves Alaquasers havia nascut, com déiem abans, en la dècada dels quaranta als darrers anys de la major convulsió social partida, quan s'intentava reconstruir des de les runes i la misèria, i encara que els somnis son una bona disfressa, davant n'hi havia una realitat. La depressió de la guerra i la crisi econòmica que patia la societat valenciana, assolaren tota mena d'ajudes socials per al desenvolupament de la cultura en qualsevol de les seus facetes. La manca de recursos estatals, causa-efecte directa de la guerra civil, enfonsaren el País en un boirós panorama al capdavalla d'una crisi d'espectatives en tots els nivells culturals. Són els anys de postguerra

i de penúria, i les demandes d'una societat atemorida, no van més enllà de poder bufar en un plat de calent davant la taula. Cadascú es busca els fesols com millor li dóna a entendre Déu. Comencen a aparéixer les famoses cartilles de racionament familiar i els llaurados són sotmesos a entregar a l'Estat un CUPO de les seues collites i a més a més és imprescindible aconseguir una "GUIA" per a poder moldre el blat en qualsevol molí. Sota la catifa de la pau es soterrava el cós de moltes expectatives, i la seua voluntat d'arrelar-se s'escapolia entre l'avalot de noces que comportava la supervivència. Enmig del bulliment d'aquesta situació inestable de coses, sorgirien una sèrie de joves Alaquasers amb unes inquietuds per l'art de les plàstiques, buscant obrir-se el camí de la immortalitat. Un cas insòlit i irrepetible al nostre poble. Aquesta serà una generació atípica i sense cap de precedent en la història d'Alaquàs i que, tanmateix, haurà de passar el primer banc de prova EL CENTRE D'ARTS I OFICIS d'Aldaia.

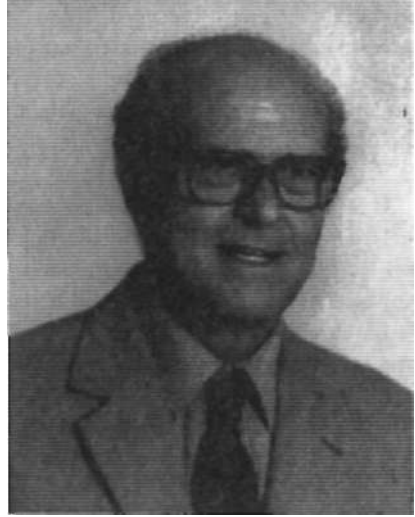

Una visió de la part davantera del centre quan aquest ja es trobava a la plaça. En la foto s'hi pot apreciar la classe equipada amb un senzill mobiliari i elements de treball. I es que les coses importants no en necessiten de grans escarafalls. Junt a la porta, un xicotet rebost on el professor don Ramón Ribes guardava els materials de treball per a vendre als xiquets que ho sol·licitaven.

No podem silenciar de cap manera ni passar per alt la important llavor d'aquesta obra social tan vinculada al poble d'Alaquàs com fou el CENTRE D'ARTS I OFICIS, al que dedicarem, de forma resumida, un xicotet repàs de la seua història, donat el seu caràcter determinat com a base conceptual de formació, per a tot un munt d'Alaquasers. En aquest centre, vertader pilar de la cultura, s'impartien estudis de diverses matèries relacionades amb les arts plàstiques adaptables a la indústria del ventall, la jugueteria, la talla i la decoració.

D'aquestes dues darreres matèries tenim l'exemple d'Elios Torralba en talla i Quico de "ca Trenislao" en decoració.

El fundador i artífex del Centre d'Arts i Oficis, va ésser Bernardo Peiró Chenoll, un home nascut a Aldaia en 1903. inquiet i emprenedor, tenim entés que quan va esclatar la tragèdia de la primera guerra mundial en 1914 s'hi trobava a França, i que anys més tard, en 1921, estudiava el segon curs de pintura en l'escola de Belles Arts, mentre que treballava de cambrer en el café restaurant "La democràcia" de València.

Bernardo Peiró fundador del Centre d'Arts i Oficis d'Aldaia l'any 1947. L'artífex principal d'aquest projecte cultural, hi dedicaria tots els esforços de la seua vida; una llavor que no seria reconeguda en tota la seua dimensió i que fou silenciada per l'oblit a la seua mort l'any 1989

En 1947 quallà per fi un dels seus majors desitjos: crear el Centre d'Arts i Oficis, després de sortejar nombroses dificultats, tant econòmiques com de tipus polític. En l'assoliment d'aquesta tasca, cal destacar la col·laboració d'un reduït grup de companys implicats des del primer moment. Ells foren: José Andrés, Emilio Navarro i José Mª Camp.

Déiem que hi hagueren de sortejar algunes traves de tipus polític i ens referirem a una d'elles perquè a hores de hui, resulta curiosa. Com que per aquells anys el règim reinant, considerava la presència de més de tres persones reunides enmig del carrer, com un acte clandestí, va haver de demanar per escrit una autorització del senyor alcalde, aleshores José Sanchis "Casca", per a poder-se reunir un indeterminat número de persones vinculades al projecte. El Centre quedari inaugurat com ja hem dit, en la dada ressenyada, sent Bernardo Peiró el primer president en funcions, i don Ramón Ribes com a primer professor de l'entitat, arribant en poc de temps a allotjar en les seues aules més de quaranta xiquets. En primer lloc es va obrir el Centre al carrer de l'Església, on va romandre al voltant de dos anys. Després passaria a allotjar-se a la plaça, hauria d'arribar l'any 1964 perquè es plantejara la societat, la seriosa necessitat de construir un nou edifici amb més cabuda i millors serveis. En primer moment es pensà la construcció d'una planta baixa tan sols, a la minvada economia del Centre, en un sola que hi havia el carrer dels Reis Catòlics i el carrer de sant Lluís, però de sobte va ocórrer un fet insòlit per la seua naturalesa. A Aldaia hi havia un mestre de l'ensenyament mitjà i també de dibuix, que anys més tard es convertí en professor de la Universitat

de Nova York. En la seua estada a la capital americana conegué a un matrimoni pro-hispanista, i gràcies a la amistat dels quals seria possible ampliar el primer projecte de l'obra de l'edifici. L'entitat del Centre, rebria un donatiu de la senyora Ana H. Huntington de 10.000 dòlars, en dos xecs de cinc mil. Aquest mestre d'Aldaia, que li deien don José García Mazas, enlletí el compromís del donatiu de la senyora Ana H. Huntington en un viatge que feu a València per a col·locar l'estatua del Cid a l'Avingud de Ramón i Cajal, i que fou costejada íntegrament per dita senyora, tot i que no seria l'última que faria, però aquesta és altra qüestió que escapa al nostre abast.

Hem cregut que era de justícia assenyalar la vital importància desarrotllada pel seu promotor, el senyor Bernado Peiró, i que al llarg de la seua vigència al front del Centre d'Arts i Oficis seria decisiva per a moltíssims Alaquasers. Pel Centre passarien, com ja hem esmentat abans, "els Tomatos", Andrés Dols, José Ferris "Chiquitín", Carmen Mateu, Batiste "de ca Anguila", etc. Tan sols un d'aquells xiquets no passaria mai pel Centre d'Aldaia, ni rebria cap lliçó d'un mestre fins que assolí la majoria d'edat i cursà un any de dibuix als sagrats murs de Belles Arts de València. Aquest home seria José Bueno Serrano, un home autodidacte que es formaria tot sol en la seua carrera artística.

En l'any 1948, quan encara era un xiquet amb pantalonets curts, resultava freqüent veure'l a diari per les antigues "semilles" que hi havien a les afores del poble, segons es puja cap al barranc dels cavalls vora el camí vell de Godelleta, en l'actualitat camí del Pla de Quart, amb un bloc de notes a la mà i el llapis, fent ràpids apunts i plasmant sobre el paper de forma precisa, el paisatge que hi havia al seu voltant. Aquestes terres de regadiu, propietat de dos germans de València que es dedicaven al conreu de jardins per a recollir la llavor de les flors, serien l'escenari dels seus assajaments artístics, i sota un paisatge privilegiat que envoltava els seus ulls. Uns apunts on es conjugaven art i natura.

Nascut a Villagordo del Júcar (Albacete), en el 1936 arribà amb el seus pares a València quan sols tenia tres anys, fixant la seua residència al carrer Maestro Serrano d'Aldaia, és a dir, a l'altre costat de la fillola que divideix tots dos carrers. Tanmateix, tot i que de fadrí visqué sempre a la dita adreça del Maestro Serrano, també és cert que sempre estigué vinculat a Alaquàs, poble on desenvolupà el seu treball i part de tota la seua creació. Des de l'any 1952 formà part de la banda Unió Musical d'Alaquàs, on tocava el clarinet, sent membre de la mateixa fins l'any 1969 sota la direcció de l'emblemàtic mestre Medina. Es casà amb una xicona veïna seua, Consuelo Cubas, l'any 1960, es traslladà a viure a Alaquàs, i arran d'aquestes dates ja quasi mai

abandonaria el poble. Treballà aleshores en un estudi del carrer d'Angel Guimerà a València en companyia d'Andrés Dols i Paco "el Tomato", i tots tres es dediquen a la pintura comercial. Aquest treball no durarà molt de temps, ben aviat obrí el seu propi estudi a una casa del carrer de Cervantes a Alaquàs. La seua pintura comença a ser notable. D'ençà d'aquestes dates de la dècada dels setanta, firmarà les seues obres baix el seudònim de "Buset", que en realitat encobreix les dos primeres lletres dels seus cognoms. S'hi perfila el seu estil, dins l'impressionisme. A la seua pintura no hi han dubtes, s'endinsa pel llenç precisa i carregada de frescs matisos que adopta el paisatge. Tanmateix, ha d'emprar la pintura comercial com a mitjà de supervivència. Les parisines, bodegons, flors, paisatges i carrerons, s'hi troven a l'abast de la seua creació. Si més no, la seua obra és una búsqueda constant del paisatge. A tota la seua pintura, hi ha un redescobrimt de la llum que és un goig per a la recreació de la vista. La contemplació de les seues obres produeix la prodigiosa ignara de l'èxtasi.

Es succeix un rosari d'exposicions per tot arreu de l'àmbit valencià. La sala d'art d'Ontinyent acull les seues obres en diverses ocasions. A Lliria desperta expectació i ocurrirà el mateix a Sueca. Des de les pàgines de "Las Provincias", el crític d'art José A. B. Benedito acull a Buset donant-li la benvinguda amb aquest article: "La pintura de Buset es fuerte, impulsiva, es una explosión de color pero que no molesta a la vista. Eso sí, hay que miraria de lejos como los fuegos de artificio de nuestros pirotécnicos. Únicamente entonces se captan todos sus efectos. Utiliza con agilidad la espátula. Colorista extraordinario. Impresionista,

*Pintures de Jose
Bueno "Buset"*

pero de dibujo limpio que lo acercan más al efectivismo. Su toque en el cuadro es seguro, sin retoques". En termes semblants s'expressava Baltasar Bueno, de l'agència EFE en un altre article: "José Bueno Serrano Buset, como se firma, pintor de Alaquàs, en las inmediaciones de ese mar interior que los valencianos llamamos albufera ha aprendido desde su infancia el múltiple colorido que ofrece este espejo del cielo en Valencia. Sus barcas de la albufera tan "hiper" realistas montada plásticamente, sobre perspectivas asombrosamente construidas, son ejemplo de esa vivencia huertana que se destaca en su obra. Flores marinas, albufera, paisaje de "marjal" son sumarios de los bellos reportajes valencianos de Buset. Tiene además una faceta peculiar. Su pintura escultórica de las flores. Un complejo divertido, sonador mundo floral, briosamente engarzado por la técnica de un corazón inquieto de artista que doblega su suavidad la materia y el espíritu para ofrecer el compendio total del auténtico arte". Caldria dir que a finals de la dècada dels setanta, fins la meitat dels 80, serie una eclosió de treball febrosenc. Diverses exposicions al País Valencià, Barcelona, Madrid, etc. A Madrid arriba l'any 1984 de la mà del seu amic Julio César Fernández a la Sala Pueblo, on exposarà les seues obres. L'exposició és de caràcter col·lectiu i acull, a més de Buset, el treball de Alvarez del Castillo, Telvina Antoli i a l'esmentat Julio César Fernández. Malgrat ser un desconegut a la capital d'Espanya, vendrà part de les obres presentades. La premsa destaca la seua pintura amb el següent article de M. A. García Vinales: "Este pintor valenciano, que firma con apodo de la albufera, nos ha dejado deslumbrado por la luz mediterránea y espesa. El color en su pintura que se hace barro huertano con el amasar la imagen. Esa imagen generaliza el paisaje construido a pintadas breves que dejan ver su toque certero y ágil. Todas las propuestas que el pintor se ha hecho, estan logradas. A su modo, y manera, que no es recrear la realidad sino retenerla con toda su fuerza expresiva, con àvida mirada y sin contemplaciones. Tal modo de ser, la pintura encuentra su mejor tema en el paisaje de tierra adentro, del que Buset nos presenta aquí un bello repertorio de pródigo color, con una técnica espesa de materia que delata una cierta vocación de relieve, propia de la escultura, porque más que pintados estos paisajes, se edifican".

Tomás López és el seu marxant a València, qui introdueix l'obra de Buset per tota Europa i el continent americà. Veneçuela, Perú, Argentina, Xile... A l'actualitat les seues obres s'hi troben en mans de col·leccions privades.

Buset treballa a un ritme extraordinari. La seua esposa es queixa perquè la seua creació és tan fecunda que sospita que pot emmalaltir. La resposta de Buset és una sentència, una premonició: "Hem queda molt poc de temps per a pintar".

En 1978 adquireix un terreny a la comarca dels Serrans, concretament a la localitat de Bugarra. Buset es trova enfitat de la massificació urbana. Senteix

Pintura de Jose Bueno "Buset"

la nostàlgia dels espais lliures, el contacte amb la naturalesa. Construirà ell mateix la seua pròpia casa amb l'ajuda de la seua dona. Buset és un home feliç. Dóna grans pasetjos en solitari i anirà redescobrint el valor de la vida sota les coses més xicotetes; en els detalls més insignificants: la bellesa de les serres, els massissos semblen ésser miralls del magestuós vol de les aus, l'allunyat raucar de les granotes vorejant els bassals d'alguns barrancs hi pressuposa un goig indescriptible... A Bugarra coneixerà el pintor i professor de Belles Arts García Beltran, que té el seu estudi a Sot de Xera. García Beltran confessa trobar-se captivat per la tècnica de Buset amb l'espàtula.

Durant set anys viuran a Bugarra, i tot i que practicarà la trashumància entre Alaquàs i la comarca dels Serrans, buscarà sempre un punt de convergència entre el centre i la perifèria.

Però l'any 1987 José Bueno Buset, sofreix una estranya metamorfosi. Perd el desig de parlar amb la gent. El seu caràcter alegre i comunicatiu s'hi torna aspre, insociable. La crisi que pateix el va enfonsant en un exili intern que poc a poc el desconecta amb la resta del món. La seua muller Consol s'aparta discretament a un segon pla, angoixada per la crisi del seu marit que l'endinsa cada vegada més dintre d'aquell aïllament.

Tornaran a viure a Bugarra, on solen estiuejar amb l'esperança de trobar el pols d'alegria. Buset sembla entusiasmar-se de nou amb la preparació d'una nova exposició. Per fi, va exposar les seues obres a València. La sala Segrelles li obri les portes. Dissortadament, aquest esdeveniment no arribarà mai a realitzar-se per a ell. La mort li sobrevindrà després de patir una estranya malaltia, l'any 1988 a l'edat de cinquanta dos anys.

Consol, la seua esposa, no oblidarà mai l'experiència viscuda als darrers anys a Bugarra. Encara té gravades com si fos un missatge. Ha invertit tota la seua vida darrere dels grans projectes i no li queda temps per a viure. Tal volta siga necessari adonar-se de la mort passejant davant un paisatge devastat, per redescobrir a l'home en el seu estat natural".

Andrés Dols naix a la casa número 88 al carrer dels Benlliure l'any 1940 en la barberia que son pare té en el dit carrer. La seua infantessa seguirà un paral·lelisme semblat als companys de generació en el camp de la pintura amb la ruptura de l'esquema familiar. Els seus pares desitgen per al seu fill que continue la tradició familiar de son pare, fent-se càrrec de la barberia, i no hi acaben d'acceptar de bon grau les inquietuds artístiques del seu fill, que fins i tot ells autodefineixen d'un rampall passatger. Però el seu pas pel Centre d'Arts i Oficis serà brillant, fins el punt de què el professor Ramón Ribes, destaca les seues extraordinàries qualitats per al dibuix. Als deu anys obté el seu primer treball al carrer del Remei d'Aldaia, en un taller de Bernardo Peiró que comparteix una xicoteta indústria on es pinten principalment ventalls, amb Toni Garcia i Ricardo Ferrandiz. Sota les ordres de Bernardo Peiró treballarà fins els divuit anys. En aquest temps finalitza els estudis en el Centre d'Arts i Oficis d'Aldaia i canalitzarà la darrera formació a l'Acadèmia de Belles Arts de València, on cursa dos anys, obtenint excel·lents qualificacions, així com un segon premi de final de curs. Entre els professors que té s'hi troven Jenaro Lahuerta, Bellver, Durban, Mitjavila, etc.

L'any 1959 comparteix un estudi col·lectiu al carrer d'Angel Guimerà de València, amb Paco Aguilar i José bueno. Treballen la pintura comercial sobretot com a mitjà de vida, i de la seua distribució s'encarrega un marxant de la capital. Després d'una curta etapa, troba un treball bastant prestigiós al taller del comte don Rafael Banyo on aconsegueix assolir una gran relevància en la seua pintura. Gaudeix del reconeixement del propi comte Banyo, que arribarà a dir d'ell: "Ens trobem davant un professional amb plé domini dels recursos pictòrics sense estridències passatgeres. Ha sabut configurar els seus propis discursos plàstics fonamentats en la sobrietat i bon fer. En la seua obra s'uneix innovació i reflexió en la justa mesura, dins d'un sòlid ofici pictòric".

Exposa per primera vegada en l'any 1965 en la desapareguada Sala Prats, on obtindrà una bona acollida per part de la crítica. És casà aquest mateix any amb Maruja Garcia i tenen un fill, Héctor Dols, que a les hores d'ara, i amb vint-i-sis anys és llicenciat en Belles Arts i professor de pintura. En l'actualitat imparteix les disciplines de dibuix i pintura al col·legi Gallarza d'Alaquàs, i sembla tindre una projecció amb un gran futur si no hi ha cap malbé. Al llarg de la seua carrera, Andrés Dols, ha exposat les seues obres en més de 40 exposicions, tant col·lectives com individuals, la major part de les seues obres s'hi troben en col·leccions privades tant de l'àmbit nacional com de l'estranger, E. E. U. U., Canadà, Anglaterra, Alemanya. La seua pintura es pot definir com a figurativa, tot i que s'adapta a l'impressionisme. En l'actualitat té un estudi al carrer de Mallorca a Alaquàs on treballa de forma incansable. Entre el seu treball s'hi pot trobar a les hores d'ara, retrats de personalitats tant de la política com de la cultura, però tanmateix, la major part de la seua creació segueix escapant-se cap a l'estranger de mans del seu marxant que distribueix la seua pintura per tot arreu d'Europa.

Els germans Aguilar, més coneguts a Alaquàs pels "Tomatos", hi són un cas extraordinari dins el panorama de la pintura a Alaquàs, aleshores bastant orfe fins l'arribada d'aquesta generació d'artistes. La mancança de pintors localistes, en la llinda dels discrusos plàstics a partir d'ençà, cicellarà

La tia Rosa mare dels "tomatos" rodejada pels seus fills asseguts a la porta d'eixida al corral de la casa d'Alaquàs. D'esquerra a dreta de la foto es troba en primer terme a Rafa, Vicent, Paco (de peu darrere), la tia Rosa, Miguel i Pepe.

l'espemta que mes endavant rebrà d aquesta nova sàvia la pintura a Alaquàs a la segona meitat del segle XX.

Els germans Aguilar naixen a Alaquàs en el si d'una família modesta sota el sostre d'una casa al carrer dels Benlliure. Formen una nombrosa família composta per cinc membres, tots ells hòmens, Miguel, Vicent, Pepe, Paco i Rafa, que a la llarga, es dedicaran tots ells al camp de la pintura. El caire familiar que s'hi viurà a casa seua, de sempre vinculat a la pintura dels ventalls, serà un factor determinant que reflectirà, gravada en la pell de l'infantesa, en cadascú dels membres del nucli familiar.

Son pare, Miguel Aguilar "el Tomato" era un comerciant del poble que es guanyava la vida amb un carret, venent roba pels mercats dels pobles del voltant. Amb una formació basada en la concepció més ampla de l'humanisme, està dotat d'un caràcter alliberat de falsos prejudicis perquè creu en la llibertat de l'individu amb la seua concepció d'una realitat integradora però autònoma de sentiments i revestida per les conviccions personals.

Casat per lo civil amb Rosa Villalonga, una xicoteta nadiua de Coves De Vinromà però nascuda en un poble d'al costat (Serratella), vin-i-cinc anys més jove que ell, i que des d'els setze anys està "en amo", a casa del seu nuvi servint als pares de Miguel "el Tomato". En concloure la guerra, els esquemes imperatius del nou règim, esmenen la seua llibertat i seran sotmesos a legilitzar la situació amb el casament per l'església acceptant aquest sagrament religiós del matrimoni, quan el tio Miguel "el Tomato" ja té cinquanta anys. Home d'esquerres, els seus ideals s'identifiquen amb el Republicanisme, i tot i que, simpatitzarà amb els plantejaments que postula el comunisme, encara que mai militarà activamente en les seues bases. Anys enrera, quan es va proclamar República, treballava de litògraf a València. Ofici que deixaria anys més tard, per dedicar-se a la venda de roba amb el seu germà Pepe. A casa del tio Miguel "el Tomato" hi ha hagut sempre, una forta inclinació pel conreu de l'art des de qualsevol angle de llurs vessants. De les parets del llar penjaven alunes litografies fetes pel tio Miguel de quan treballà a València. Però malgrat tot açò, el tio Miquel solia dir que en els arrels generacionals dels seus avantpassats, no han recollit mai cap de membre amb categoria rellevant; fins i tot l'ofici de litògraf va ésser el mitjà que el va introduir a l'escenari pictòric dels gravats. La seua estima per l'art de la plàstica, s'hi manifestaria més endavant en l'educació del seus fills. Sovint agafava als "nanos" i els portava a visitar les sales del museu de San Piu XXII, així com el museu de la ceràmica, despertant així, l'amor a l'art dels seus fills des de la tendror de l'infantesa.

Miguel, el major dels "Tomatos" i Vicent el segon dels germans, tots dos seran com dues branques d'un mateix arbre, i tindran un paral·lelisme comú en l'evolució i desenvolupament de la seua carrera artística. Ells seran al capdavant d'alguna manera, els primers en encapçalar el trencament en la paràlisi d'aquest angle de la cultura local. Encara són uns monyicots en edat d'anar a l'escola, quan per a pal·liar l'agreujament econòmic familiar, s'hi posaran a treballar al carrer de San Josep d'Alaquàs a ca José Mª Constant, un pintor alacantí ja esmentat, afincat al poble des de les darreries dels anys quaranta i amic de son pare, des dels temps en què vivia a Montolivet, i als que els uneix el mateix idealisme. Constant, és un home cultivat que tractarà d'inculcar-los tota la sensibilitat que floreja per la seua pell. S'entusiasma parlant-los de la música clàssica mentre els fa escoltar-la. Pinta per a ells i es mostra inflexible en l'ensenyament. Tossudament els repetirà aquelles frases que recullen els desitjos d'un ritual popular: "quan se n'aneu de ma casa, vull que sigau uns hòmens de profit". Constant té un xicotet taller familiar de pintar ventalls, on es regolfà la feina en caixes repletes de ventalls. És un talleret com tans d'altres que hi han per tot arreu, i que treballen per als ventalles d'Aldaia com Blai, Conrado, Guzmàn, Leonardo i tants d'altres.

No hi ha que oblidà que el poble d'Aldaia té molt a veure amb l'espèrit germinador que hi haurà en els nostres artistes despertant en ells l'amor a l'art. La infinitat de xicotetes indústries de calat i manipulació dels ventalls s'estendran per tota la pell artesana de la població veïna. La posterior distribució del treball a l'adreça dels pintors crearà un vertader teixit laboral en el si de moltes famílies artesanes. D'aquestes indústries naixeran una sèrie de condicions, que a la fi eixiran a eixe clima necessari i fonamental, per aprendre i poder fer efectiu el desenvolupament de l'embrió en l'artista.

L'any 1948 els "Tomatos" alternen el treball amb l'assistència a les classes nocturnes de dibuix en el nou edifici d'Arts i Oficis inaugurat poc abans a Aldaia. L'encarregat d'impartir les diverses disciplines al Centre és el professor don Ramón Ribes. Caldria recordar que en succesius cursos, els germans "Tomatos" coparan els primers premis. Una volta serà Miguel qui s'emporte el primer premi i Vicent el segon i a l'altre any a inversa, davant de l'enveja de la resta d'alumnes que veuen com un any si i un altre també, el premis se'n van cap al poble veí d'Alaquàs.

En Belles Arts de San Carlos de València cursen dos anys d'estudis per acabar la seua formació artística. La resta dels germans s'aniran incorporant al treball que aleshores realitzen a casa.

Dotats d'un caràcter introvertit bohemí com tots els genis de la pintura,

els germans Aguilar no fan quasi vida social amb el poble; d'alguna manera, anaven a contrapelo de la societat i els seus costums, sent dels primers en el poble en deixar-se barba i monyo llarg, trencant així els arnosos esquemes socials que imperaven aleshores. La seua singular filosofia sintonitzava ben poc amb la forma d'entendre la vida de la resta de joves xicots de l'època que els mirava amb certa estranyesa sense acabar d'entendre els seus comportaments i la manca de compromís tradicional. Amants de la conversa i els llargs pasetjos solitaris, els germans "Tomatos" escapen del poble cada vesprada, camí vell de Godelleta amunt fins el pontet de Plata. Allí es desviaran cap a l'esquerra creuant el barranc de Xiva fins assolir el tossalet de l'Ereta dels Moros; un lloc neuràlgic de la nostra història, on s'han trobat restes de construcció romànica d'una importantíssima vila reconvertida al pas del temps, en un enclau àrab que dona origen al nom que ens arriba fins ara. Des del replà que forma l'Ereta, s'alvira un paisatge prodigiós. Als seus peus s'estén la Canyà de Perquè foragitant-se cap a la Nòria de "Bocaos". Darrere del Mas del Jutje, les llomes de Calicanto obrin una tomba de somnis per a soterrar el sol cada vespres. Hi hauran altres pasetjos que s'adrecen cap als quatre camins on la carretera es desgavella a distints ramals que porten al viatger a distints punts de destí: Camí de "ca la Curra", Mas del Rei, Mas dels Capellans. Sols els mou un desig, veure la posta del sol des de "la garrofera del Bou", un paisatge motejat popularment així per la gent perquè el seu propietari treballava la terra amb un bou i que, en acabar la llavor de la giratòria, el tenia sempre nugat sota la garrofera. Des d'allí, l'expectacle és meravellós suggestiu, absorbent... El sol agonitza afusellat per darrer les muntanyes. Els lloms dels núvols llepats de sang, ofereixen les daurades ferides pels perfils de la Serra Perentxisa. A mesura que creix l'emoció, de vegades s'escapa una llàgrima que farà térbola la visió.

Els germans "Tomatos" treballen a la vella andana de sa casa. Allí es reuneixen cada nit tots els amics: Andrés Dols, José Bueno de quan en quan, Miguel "Chiquillo" que és obrer de vila, i l'autor d'aquest treball, aleshores llaurador. De vegades assisteix José Ferris "Chiquitín" quan acaba d'arribar d'algun del molts viatges que fa a París. José "Chiquitín" és un pintor inconformista i solitari. Viatja contínuament a París, cita obligada de la tertúlia bohèmia on escouen totes les tendències innovadores i vanguardistes del moment. La trobada en la vella andana dels "tomatos" era lloc de tertúlia per excel·lència; allí es parla pintura, de literautra, de poesia... Es lligen els meus primers i envermellits poemes. Són anys de sempiterns somnis d'una joventut arrossegada per un portell de d'il·lusions que no troben ubicació en la lògica de quotidià. La conversa s'hi perllonga fins altes hores de la matineda. En aquelles hores d'embriaguesa nocturna, ens acompanya el soroll d'una màquina d'escriure teclada per un veí il·lustre: el poeta Elies Borràs. Des d'un habitacle mitger, el poeta Borràs s'aprofita del silenci de la nit per dotar de vida els seus poemes.

A aquella vella avidana de trobada d'amics, de projectes, de raonaments inacabables, tremolaríem d'emoció amb la sintonia de la ràdio. Des de les seues ones, sorgeix la veu d'un cantant valencià, Raimon, el jove estudiant amb una capacitat prodigiosa per a musicalitzar una cançó inoblidable: "Al vent". Una cançó que penetrarà agitant les consciències de molts valencians com un terratrèmol, despertant la consciència col·lectiva d'un poble.

El 1961 serà una data clau en el devindre professional i artístic de tots els germans "Tomatos": hi ha un trencament transcendental amb el quotidià treball dels ventalls. La pintura d'aquestos pressuposa un esgotament boriós per a la creació, que d'alguna forma podia acabar per insulsir-los dintre d'una ignòvia perillosa d'hàbits. Al rebost de l'andana s'amunteguen els quadres de la seua creació i amb ells, quantitats d'hores d'insomnis davant el llenç. Açò els farà replantejar-se el futur i determinarà que Vicent trenque amb els esquemes de treball i de l'entorn familiar; un estatus establert fins aleshores i que emboca el "Tomato" a traslladar-se a l'illa de Mallorca per buscar noves expectatives. Seran dies anguniosos per als pares fins que arriben les primeres notícies per mig d'un telegrama tot i que són poc falgueres: "Han sorgit dificultats. Espere véncer prompte".

Miquel el major dels germans "Tomatos", havia fet el servici militar a Palma de Mallorca l'any (1957-1958) i durant la seua estada a l'illa queda engalipat de la bellesa dels seus paisatges i de l'ambient artístic que s'hi respira per tot arreu. Miquel es sent esvaït per les possibilitats que albira en aquelles terres de promissió i de tornada a casa ho comentarà amb els seus germans. Tot i que Miquel "el Tomato", no seguirà els pasos del seu germà Vicent cap a Mallorca fins l'any 1964 i ho farà embocat per les circumstàncies. Temps enrere, m'havia expressat els seus destitjos d'acompanyar-me a Reims, una capital de províncies a França on jo treballava aleshores. Viatjà a França. Però a Reims no em trobaria l'ambient artístic que ell necessitava per acollir les seues inquietuts pictòriques. Tanmateix, la capital gala més popular per les seues caves de xampany i per la fama assolida de la catedral on s'havien coronat molts des seus reis, mancava de la bullícia artística de l'inmortal barri de Monmatre en ple cor de Paris. Enmig d'una crisi d'indecisió, Miquel "el Tomato" sentia una necessita irrenunciable de viatjar fins la mítica plaçoleta de Montmartre. L'emblemàtic poblet agrupat al cim del tossalet que sota l'ombra del Sacre Coeur, s'havia convertit en el símbol de la bohèmia artística de tot arreu. Montmartre escimolava tota la seua màgia cap a ell, tot i que el viatge no arribaria a realitzar-lo "el Tomato". Una carta del seu germà Vicent, el ficaria de camí cap a Mallorca. Les coses començaven a marxar bé i hi havia treball per a tots. Era la primavera de l'any 1964. Un any més tard, tots els dos germans "Tomatos" s'hi casen a Mallorca.

Els pares dels "Tomatos" asseguts al corral de sa casa d'Alaquàs amb Paco u dels seus fills.

Poc a poc, la resta dels germans Aguilar, aniran recalant a les illes, en 1972 abandonaran definitivament Alaquàs, i es traslladen a Mallorca tots ells, amb sa mare rosa Villalonga. Son pare, el tio Miquel, ja no els podrà acompanyar aquest viatge. Moria l'any 1970.

Vicent Aguilar "el Tomato", havia nascut l'any 1937. Quan té onze anys es produïx el primer encontre amb una exposició de pintura en l'any 1948. Son pare l'havia portat a visitar una exposició al Centre d'Arts i Oficis d'Aldaia on els alumnes exposaven els seus treballs. La impressió que rep és tan forta que, aquell mateix any, ja assisteix a les classes. Allí estudiarà dibuix durant sis anys. En 1957 es matricula a l'escola de Belles Arts de San Carlos de València, realitzant dos cursos.

Quan en l'any 1962 arriba a Palma de Mallorca per primera vegada, s'enfronta amb diverses dificultats. És un desconegut a l'illa i el seu farcell d'il·lusions es veurà imbuït enmig d'alguna angoixa que l'arriba a envair. Tammateix ben aviat trobarà una galeria que adquireix part del seu treball. Tot i que encara no hi és suficient per omplir les necessitats que arrossega. A l'hora d'ençà, treballarà en moltes parcel·les de l'art. Tot un lligam. Treballa durant algun temps de litógraf amb el grabat de la pedra, empra la pintura comercial per a sobreviure, i s'introdueix en el camp de la restauració. L'arribada de la tardor, buida la ciutat de turistes, i a Vicent "el Tomato" l'invaïx la tristesa, sent la nostàlgia de la seua terra, de la seua gent. Alterna les tertúlies dels poetes i pintors del moment i es rodeja de nous amics. Coneix a Francisca Caballero i ben aviat es casaran l'any 1965.

Pintures de Vicent Aguilar

La seua muller serà d'ençà, la seua musa i figura principal en moltes de les seues composicions. Tammateix aquestes encara no hi proliferen amb massa continuïtat. Constret a les exigències del turisme, s'acobla a una pintura lleugera i superficial. Canalitza els seus esforços, a l'estudi i investigació a noves temàtiques dins la pintura. En el 1967 assoleix obrir un estudi propi al carrer més popular de la ciutat: el carrer Argentèria. Ben aviat l'estudi al carrer Argentèria, es convertirà en el santuari de la Mallorquina. Allí es reunirà tota mena de gent; pintors col·leccionistes, poetes, escriptors, antiquaris, intel·lectuals. Sobretot, on conviuen tots el esdeveniments actuals de l'art. A l'hora l'estudi es revestirà d'una albereda d'art on es passetja la paraula entre una farcida gama de personatges de la cultura Mallorquina.

El treball hi plou al seu abast. Pinta retables i s'especialitza en restauracions que l'endisen a l'estudi de grans obres religioses. Per les seues mans pasaran quadres de Joaquim Mir, Santiago Rusiñol, Anglada Camarasa, Toni fuster, etc.

L'any 1976 la Caixa de Balears rendeix un homenatge al pintor menor-

Pintures de Vicent Aguilar

qui Juan Vives Hull. Aquest home és un pintor exquisit i el deixeble més notable de l'anomenada Escola Pollença, fundada per Anglada Camarasa als voltants del 1900. Vicent Aguilar "el Tomato", amb motiu d'aquest esdeveniment, viatja a Menorca amb un amic de l'artista homenageat i allí coneix a l'insigne pintor a que admira profundament. Aquest encontre serà clau i tindrà una influència decisiva en la vida del "Tomato". D'immediat s'estableix una corrent de simpatia mútua. Vives Hull visita a sa casa i queda perplex davant de la seua obra. L'anima per a que abandone la pintura de servatge. El seu talent per la composició plàstica té uns valors extraordinaris que ha de posar en pràctica.

Vicent Aguilar exposa per primera vegada i amb caràcter individual en la desapareguda sala Xaloc de Palma de Mallorca l'any 1976 on obté un notable èxit de venda i crítica que l'allibera de tota servetat professional que li permetrà pintar sense adjectius. A partir d'aquesta exposició individual, la seua personalitat adquireix una ressonància inusitada. Se li obrin les portes de totes les galeries: Mallorca, València, Madrid, Barcelona, fins i tot a Suïssa, Aústira, Nova York... Però Vicente Aguilar, és un home d'hàbits casolans i no s'hi prodigarà massa, malgrat que la seua qualitat artística, assolirà d'una gran rellevància apreciativa. Sovint és sollicitada la seua presència per a que reflectisca llur prestigi, en actes culturals, així com en l'obertura de novelles exposicions de pintura; suggerències que de vegades declina.

En 1980 el Centre de Foment i Turisme, acull un quadre seu com a base per a confeccionar el calendari per a programar un projecte de promoció turística que es distribueix arreu de tots els països. La seua bibliografia passa a engrossir el Diccionari Ràfols; un diccionari que recull una recopilació dels millors pintors contemporanis de l'àmbit Mallorquí, Català i Valencià. Figura igualment en:

Pintors de les Balears
Ave-Art
Formentor

A l'actualitat, Vicent "el Tomato", s'hi troba retirat al camp i viu en una casa rehabilitada de pallesos en plena natura. Sota la substància de la pau que li ofereix l'equilibri dels escenaris naturals, Vicent segueix pintant al ritme de llurs emocions. Canalitza la major part de la seua obra creativa per mig d'una galeria marxant mallorquina, que la distribueix a Suïssa i Aústira, entre altres països europeus.

Ha participat en vora cinquanta exposicions col·lectives, registrant-se com a dada anecdòtica, la participació dels cinc germans Aguilar en una mateixa sala en l'any 1975. Amb caràcter individual també ha exposat en nombroses ocasions de les que cal destacar:

1976 Galeria de Arte Xaloc, Palma de Mallorca
1976 Galeria d'Art Pollença, Mallorca
1977 Ateneu de Maó, Menorca
1977 Casa de Cultura, Caixa de Pensions Ciudadela de Menorca
1977 Galeria d'Art Xaloc, Palma de Mallorca
1978 Galeria d'Art Pollença, Mallorca
1979 Ribera Galeria d'Art, València
1979 Galeria d'Art Pollença, Mallorca
1980 Galeria d'Art Xaloc Polença, Mallorca
1980 Artexpo-Ny. International Art Exposition, New York Coliseum
1980 Galeries Augusta, Barcelona
1982 Galeries Augusta, Barcelona
1982 Galeria de Arte Jaime III, Palma de Mallorca
1982 C. De Diego Salon de Arte, Oviedo
1982 Galeria d'Art Sella, Alcoy
1984 Salón Cano, Madrid
1985 Galerias d'Art Jaime III, Palma de Mallorca
1985 Galerias Zona Norte de Mallorca, Pollença, Mallorca
1991 Galeria d'Art Juan XXIII Pto. Pollença, Mallorca
1992 Galeria d'Art Juan XXIII Pto. Pollença, Mallorca

En les seues composicions plàstiques, no hi ha cap renúncia als seus orígens. La il·luminositat del cel de la seua València natal, sempre està present en les obres de Vicent Augilar "Tomato". Figures i paisatges, són la temàtica de les seues composicions; dins d'un llenguatge pictòric que s'endinsa en el camp impressionista tot i que no oblida l'escola clàssica.

Una fita de "GAFIM", l'inoblidable crític mallorquí, resumeix la clau de la seua pintura tan essencialment mediterrània: "No sols ha captat l'harmonia, el color, la llum i el caràcter del nostre paisatge, sinó també el lirisme".

Miguel Aguilar és el major dels germans "Tomatos". Naix a Alquàs l'any 1936 al carrer de les Eres nº66. L'estima per l'expressió plàstica li arriba ben aviat. A sa casa hi ha penjades a la paret unes litografies de son pare de quan treballà a València de litògraf, a més d'uns retrats de sa iaia i d'una tia seua, germana de son pare, pintats a l'oli per un pintor valencià amic de son pare, que li van reflectant llur influència en el seu estat d'ànim molt receptiu. Tot açò farà de lligam d'uns factors que anirà tenint car, un procés d'assimil·lació i un despertar gradual de llurs inquietuds, creant la necessitat de realitzar les mateixes coses que observa al seu voltant.

Miguel "el Tomato" dibuixa a sa casa, els personatges creats pels famosos dibuixants valencians de comic. "El guerrero del antifaz" o "Roberto y Pedrin" entre d'altres tan en boga aleshores, a més de motllurar figuretes de pardalets amb el fang.

Inicia els estudis al Centre d'Art i Oficis d'Aldaia. Del seu pas per l'esmentat centre aprèn el dibuix i el clarossur, i sobretot aprèn a manejar el llapis i el carbó, que l'obliga a aprofundir en les llums i les ombres. Va tenir de professor a don Ramon Ribes, però dintre el llarg període d'aprenentatge, hi haurà d'altres professors a més de don Ramon. Tammateix, el mestre que millor arribaria a canalitzar la seua sensibilitat poètica de la pintura, i sabrà crear la base fonamental de la seua projecció artística, és sense dubte José M^a. Constant. D'ell aprendrà a barrejar i combinar els colors i compondre; i sobretot aprèn a viure l'art com ofici sense presumpció de l'artista carrincló, on la pintura sols serà el vehicle per poder expressar els seus sentiments i difondre-los.

Del miniaturiste Valencià José M^a. Ruix Ferrandiz aprendrà les tècniques de la pintura a l'oli.

Miguel Aguilar s'hi trobà imbuït en l'idealisme propi de la joventut, mitjançant el descobriment de les grans obres dels pintors clàssics. Des d'Altamira a Picasso passant per Sorolla, Goya, Botticelli, Monet, o la pin-

tura xinesa..., potser fins i tot, la música, la literatura, la poesia... Aquest procés d'assimilació és el factor que anirà configurant llur caràcter i la seua personalitat creadora. Però l'assoliment a la seua maduresa artística no comportarà un estatus estable o involucionista; ben al contrari, si més no, sofrirà diversos canvis d'incertesa, de dubtes, que provocaran diferents discursos del llenguatge plàstic i concepció d'art a mesura que els esdeveniments externs de la societat s'instal·len en el seu estat receptiu. L'exercici d'una sempiterna búsqueda del cofoi conceptual que allibere del seu estat emocional serà el rigor constant de la seua trajectòria. Cada nova etapa remugarà una crisi d'intimitat.

Al voltants del 1966 es produirà la primera crisi que trenca amb tot allò que havia fet fins aleshores que l'endinsa en una nova temàtica pictòrica. Les influències del misticisme del quatrecentista italià de Botticelli i sobretot l'esperit de la pintura xinesa el portaran a la pintura que més èxit de crítica i de premis li va proporcionar. Fou aquesta, una pintura de contingut poètic; envoltada de boirosos paisatges realitzats amb una subtil tessitura que assoleixen una extraordinària bellesa.

L'etapa (1975-1978) es caracteritzarà per una època d'incerta transició; definidora alhora d'una denúncia social en tota l'obra del Miguel "el Toma-

Pintures de Miguel Aguilar

Pintures de Miguel Aguilar

to". Els esdeveniments que tenen lloc amb l'arribada de la democràcia en 1977 van a tenir una influència determinant en la seua obra. Miguel observa expectant aquell fenomen que tantes esperances havia generat. La bullícia d'estrafalari cofisme carrinclós d'una classe dominant que sebla instal·lar-se com sempre llunyana a la realitat social. Davall dels grans discursos, encara resta el rostres de la marginació, la injustícia i la insolidaritat. Miguel "el Tomato" s'hi rebel·la amb una crisi d'inconformisme interior que el va endinsant en la cromàtica d'una pintura hiperrealista social. D'encà els seus quadres reflectiran uns personatges tristos embocallants amb draps vells, aturats a la penombra d'un món especulatiu i materialista.

A partir de 1978 hi haurà un nou trecament amb una incursió al cap del surrealisme que s'allargarà fins el 1986. Durant aquesta quasi dècada, la seua pintura serà una exaltació dels paisatges idíl·lics amb una visió d'insectes gegants devorant xicotetes paplones; enormes fruites plenes de cucs o formigues que acaben perdent el gra que arrossegueuen per unes grans goles de llop... Tot un món surrealista amb una clara referència a la injustícia social. "Una obra de gran bellesa però amb un fons de mala llet". Va ésser la definició d'un crític.

Tammateix, ja en 1980, el crític d'art Rafael Perelló-Paradelo feia referèn-

eia al nou estil de "Tomato" amb aquestos termes: "De evolutiva calificamos la nueva exposición de Miguel Aguilar, pues sin abandonar su lírica y silente interpretación del paisaje, le incorpora nuevos elementos vistos con detallada exactitud. Está en la senda que ha seguido, pues ahora se mueve dentro de un poético surrealismo, con una sensación anífrica. Esos agigantados insectos de hiperreal ejecución son, quizá, como el símbolo de un puro mensaje ecológico. Toda la obra respira serenidad, belleza y pulcritud".

Després d'aquesta etapa de vital experiència evolutiva, Miguel "el Tomato", torna als seus arrels d'origen. Es un encontre per a reviscolar les primeres tècniques digem-ne de l'impressionisme que va emprar en un principi. Miguel s'hi retroba amb la pintura de recreació dels paisatges senzills; dels bucòlics racons quasi eterns dels pobles o de l'interior de les marines solitàries, buscant la realitat de sempre amb eixe esperit oriental d'enfrontar-se amb la naturalesa amb respecte i admiració dialogant.

En aquesta travessera evolutiva des de diferents concepcions del camp de la pintura, Miguel Aguilar mai ha abandonat la transitada esperança de la lírica; l'espurna sensible i expressiva que sempre estarà present en la seua obra, perquè sobretot, Miguel "el tomato" és un poeta de la pintura.

Al llarg de la seua carrera artística, ha estat guardonat en diverses exposicions tant col·lectives, com individuals.

Aquestos són alguns dels premis rebuts:

- 1951 Primer premi, grup segon, Centre d'Arts i Oficis (Aldaia)
- 1952 Segon premi. Centre d'Arts i Oficis (Aldaia)
- 1975 Medalla d'honor "34 Salón de Otoño". Círculo de Bellas Artes. Palma de Mallorca
- 1976 Menció d'honor. "Pueblos y Paisajes de España" Barcelona
- 1976 Premi "Guillem Segre". Certamen internacional de Pintura Ciudad de Felanitx.
- 1992 Menció Espacial "Premis de Pintura Gir-Art 1992". Tarragona

De les exposicions col·lectives destaquem ara:

- 1954 Alumnas de Ruiz Ferrandiz. Sala Muñoz. València
- 1958 Concurs de Pintura. Burjassot
- 1959 Concurs de Pintura. Burjassot
- 1973 IV Certamen Internacional de Pintura. Ciudad de Felanitx
- 1973 XII Certamen Internacional de Pintura. Ajuntament de Pollença
- 1973 XXXII Salón de Otoño. Círculo de Bellas Artes. Palma de Mallorca

1974 Premis Ciutat de Palma
1974 I Certamen Internacional de Pintura Caja de Ahorros i Monte de Piedad de Balears
1974 II Jornades d'Art de Balears
1974 V Certamen de Pintura. Ciutat de Felanitx
1974 XIII Certamen Internacional de Pintura. Ciutat de Pollença
1974 Círculo de Bellas Artes. Palma de Mallorca
1974 XXXIII Saló de Otoño. Círculo de Bellas Artes.
Palma de Mallorca
1975 Premi Ciutat de Palma
1975 Col·lectiva Germans Aguilar. Sala Cumbre. Palma de Mallorca
1975 II Certamen Internacional de Pintura Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Balears.
1975 Círculo de Bellas Artes. Palma de Mallorca
1975 XIV Certamen Internacional de Pintura. Ajuntament de Pollença
1975 XXXIV Saló de Otono. Círculo de Bellas Artes.
Palma de Mallorca
1976 Premis Antonia Rivas. Ciutat de Palma
1976 Premios Nacional de Pintura "Pueblos y Paisaje de Espana" Fundación F. Estrada Saladich. Barcelona
1976 I Certamen Internacional de Pntura. Ajuntament d'Andaritx
1976 Galeria Art Fama benèfica
1976 XV Certamen Internacional de Pintura. Ajuntament de Pollença
1976 XXXV Saló de Otono Círculo de Bellas Artes.
Palma de Mallorca
1976 VII Certamen Internacional de Pintura. Ciutat de Felanitx
1977 III Certamen Internacional de Pintura. Caja de Ahorros
" Sa Nostra"
1977 Círculo Bellas Artes (subasta pro monumento a Lorenzo Cerdá)
Palma de Mallorca
1977 Galeria Xaloc. Palma de Mallorca
1978 Premis Ciutat de Palma 1977
1978 XVII Certamen Internacional de pintura. Ajuntament de Pollença
1980 Galeria Xaloc Palma de Mallorca (Obres seleccionades per Art Expo exposades en el New York coliseum de Nova York)
1984 Primer aniversario Galeria Kronyusssa. Palma de Mallorca
1986 X Aniversario Galeria d'Art. Pollença
1989 Galeria Juan XXIII. Pollença Mallorca
1992 Premi de Pintura Gir-Art 1992 Calafell. Tarragona

Ha participat individualment en les següents exposicions:

1976 Galeria Xaloc Palma de Mallorca

1977 Círculo de Bellas Artes. Palma de Mallorca

1978 Galeria Xaloc. Palma de Mallorca

1980 Galeria Xaloc. Palma de Mallorca

Le notes bibliogràfiques són recollides en:

1977 Revista "Cort" n°792

1980 Diccionari Rafols Edicions S.A

1982 "La Pintura Contemporànea a Mallorca" Per Gazpar Sabater

Tom 2 Edicions Cort.

Quan l'any 1964 Miguel Aguilar arriba a l'illa de Mallorca, coneix a Maria Caballero, germana de la dona del seu germà Vicent, i es casa amb ella a l'any següent. D'ençà fa una vida casolana amb els seus. Miguel és home que estima la quietud que es respira a la llar; li agrada viure la vida asossegadament, sopesant meticulòsament cadascuna de les decisions que ha de prendre. Creu que el secret de la felicitat s'hi troba en les coses que tenim al nostre abast, no les que desitgem. Comparteix les hores de treball de l'estudi, amb les hores d'oci a la casa de camp d'àmbit pagés amb una simbolització d'equilibri amb la natura.

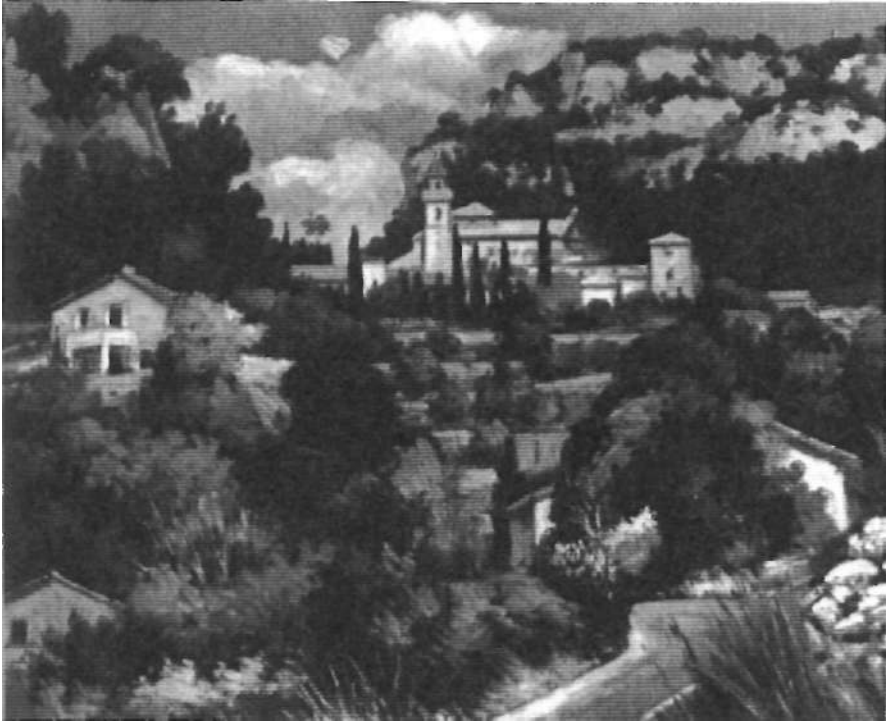
Oliveres d'Alaró, Mallorca. Obra realitzada en 1991. 55x46 cm. Oleo sobre tela. Francesc Aguilar Villalonga. Alaquàs 1942

De tant en tant, el seu pensament s'esmuny pels camins verges de l'enyorança envers la seua terra nadiua. La concepció que té del seu poble, és una concepció aturada, que roman en el fossar del temps; un reflexe del record quan es toma boirós. D'Alaquàs recorda l'escola i el seu primer mestre: don Francisco "el Mestrico". Els jocs a la porta de l'ajuntament a l'eixida de classe... Recorda sobretot, els botadors que hi havien davant l'ajuntament quan el carrer major s'omplia de fang... "Els xiquets -recorda el major dels "Tomatos"- jugàvem a botar els "botaors" amb uns pots que ens fèiem nosaltres mateix amb un forat a cada costat; després passàvem un cordell pels forats del pot a l'altura de la cintura i els utilitzàvem com a "zancos". El que es queia ja anava bé; no hi havia "Déu que el salvara d'un palissa de sa mare. La veritat és que et feies com un "ecce homo".

Paco Aguilar "el Tomato" naix a Alaquàs l'any 1942 creix sota l'ambient pictòric que es viu dins el nucli familiar. De ben xicotet ja sent l'agulló de la pintura, i comença a conèixer amb la natura. Els paratges del Terç, Bobalar, Clot de vutgere, hi seran l'eix on esbossarà els primers discursos plàstics. Estudia dos cursos de dibuix al Centre d'Arts i Oficis d'Aldaia; un curs a l'academia Fuster de València. Sense oblidar mai la seua afició: el paisatge, completa la seua formació tècnica al cercle de Belles Arts de València. Passa després per l'escola Superior de Belles Arts de Sant Carles. Allí té com a professors a Genaro Lahuerta i Francisco Lozano. En Abril de 1962 arriba per primera vegada a Mallorca, visitant-la periòdicament fins l'any 1972 en què es casa amb Maria Dolors i fixa definitivament la seua residència a la ciutat de Mallorca.

Quan Paco Aguilar "el Tomato" acaba d'arribar a la Ciutat de Mallorca, porta amb ell un sempitern bagatge d'il·lusions. El llenguatge plàstic de Frances Aguilar com ell mateix es firmarà des d'aquest moment, dins el camp de la pintura, té una tessitura determinada per l'escola Valenciana amb dos segles de vigència que pressuposaria el perfil determinant cap al naturalisme de Sorolla. Tammateix s'adona dels matisos que troba dins el panorama pictòric de l'illa. Es sent impressionat per l'escola de Pollença i pels mestres Tarracó, Llabrés, Castellanos i Mercant. Hi haurà un trencament en la concepció del seu discurs pictòric i fins i tot passarà per una etapa d'abstracció. Serà superada i en la seua pintura hi ha una obertura que evoluciona cap a tendències vanguardistes com ho és la pintura del neofigurativisme que apareix a la dècada dels anys 60 que empra les tècniques de l'abstracte tan emboga aleshores. Hi haurà constant búsqueda de temàtiques de l'endinsarà dins la corrent impressionista, derivació de l'impressionisme creat a París i viscut pels genis Eduard Manet, Claudi Monet, August Renoir, Camil Pissarro, Aldred Sisley, Edgar Degas i Paul Cezanne.

Figures, paisatges i especialment marines, formen el cos de l'obra de Paco "el Tomato". Pintor com hem dit, influït per l'escola de Sorolla, ha sabut alternar les diferents etapes de la seua carrera fins assolir la plenitud artística.

Vista de Valldemossa, Mallorca. Obra realitzada en 1986. 73x60cm.. Oleo sobre tela. Francesc Aguilar Villalonga. Alaquàs 1942

Darrer del seu treball, queda una fecunda producció.

L'any 1963 participa per primera vegada a una exposició, i ho farà a Bujassot.

Arran de llavors, ha pres part en més d'un centenar de certàmens o exposicions col·lectives entre les que cal destacar; Alaquàs, València, Palma de Mallorca, Pollença, Andratx, el Ferrol, Sant Pere de ribas, Logronyo, etc...

En 1980 se li concedeix la medalla de bronze el Ceratmen Andratx. Ha realitzat exposicions individuals en:

Palma de Mallorca en 1975, 1976, 1978, 1979, 1980, 1983.

Port d'Andratx en 1976, 1977.

Pollença en 1977, 1979, 1981.

Manacor en 1981, 1982.

Valdepeñas en 1982.

Valladolid en 1983.

Logronyo en 1983.

Valldemossa en 1986.

Posseixen obres seues: el Museu de Belles Arts de la Rioja-Logronyo, el Foment de Turisme de Mallorca, Ajuntament d'Andratx, així com col·leccions particulars d'Espanya, Alemanya, França, Gran Bretanya, Bèlgica, Itàlica, Portugal, Mèxic, etc...

La seua Bibliografia es troba recollida en:

Art Espanyol 81, Editorial Llapic

Batik n°. 63, Especial Balears, Octubre, 1981.

La Pintura Contemporánea a Mallorca, Gaspar Sabater, Edicions Cort 1982.

Diccionari Rafols de artistes Contemporanis.

Catàleg Ibèric, 2000.

La premsa especialitzada que ha seguit el seu pas per les diverses galeries on ha exposat, ha deixat una pila d'articles al nostre abast. Estraurem d'entre tots, dos d'ells per a trobar-los molt interessants.

L'any 1976 escriurà Gaspar Sabater acadèmic de Belles Arts de Mallorca en LA HOJA DEL LUNES: "Aguilar Villalonga dibuja siguiendo las normas de un acadmicismo irreprochable, y sus obras en este sentido participan de este sentido académico de que hace gala. Lo mismo podemos decir de sus óleos en los que el color se muestra a su vez dentro de unos límites de corrección y de uniformidad cromática que le dan un aspecto de serenidad y placidez en sumo grado envidiables".

L'any 1979 a Pollença escriurà Miquel Bota Toxto: Entre els artistes que aquí han trobat ambient propici per la seva obra s'hi troba Francesc Aguilar, pintor que es manté dins una línia impressionista. Convençut de que l'art és conceptués, emotiu i transmissor de pregonesa de pensaments; perquè entén que l'art és regenerador de vitalitat i maduresa, i que és energia expressiva de bellesa, de l'amor i de la pau. Per això, a través de la tècnica que mou l'esperit, l'art perfecciona, ennobleix i dignifica. Per aquesta raó, es comprova que l'home, fidel a la seua època vol deixar símbols significatius d'unes vivències, al·legories i capricis onírics de la seva presència tel·lúrica, per què sap que, això, interpreta la història de la civilització. Recordem que Herbet Read digué que "L'ART HA ESTAT SEMPRE UNA ACTIVITAT DE SIMBOLITZACIÓ". Activitat que la cultura humana justifica plenament.

Francesc Aguilar, conscient de què l'art sempre es renovella, perquè és moviment i evolució, intenta que la seua pintura siga missatge i símbol just i precís de la seua època".

Per a concloure, transcriurem del catàleg de l'exposició del 1976 en Art-Fama de Palma de Mallorca, les paraules de Paco "el Tomato" i la seua concepció interpretativa de l'art: "Entenc l'art com una forma de coneixement i un mitjà de comunicació. Ho considere vàlid, com forma de coneixement, en tant que siga una interpretació del món, intern o extern, que ens ajude d'una manera més clara, nostre entorn i a nosaltres mateix. Ara bé, sent una forma de coneixement intuitiu, tindrem que arribar a ell d'una manera emocional sentint-lo en tot el nostre ésser, i si més no, d'una manera raonada. com a mitjà de comunicació, tindrà que actura d'aquesta mateixa, o siga, de sobte, sense tindre que fer interpretacions, si més no, simplement sentir-la, sentir-hi que s'ha donat en cridar l'emoció estètica. Si he aconseguit aquesta interpretació personal del món i he assolit trasmetre-la, em sentiré satisfet".

José Aguilar "Pepe", és el quart dels germans Aguilar i naix a Alaquàs l'any 1940. Cursa els seus estudis al mític Centre d'Arts i Oficis d'Aldaia i es dedica des de xiquet, a la pintura dels ventalls a la vella andana de sa casa. L'afició per la pintura li arriba des d'adolescent i de tant en tant, farà algunes excursions per la pintura creativa tot i que no es prodigarà en massa ocasions. Pepe "el Tomato", està dotat d'un caràcter bondadós, seré i reposat. Sol reflexionar sossegadament totes aquelles decisions que ha de pendre sense mesura dels temps. Açò determinarà que la seua obra encara que brillant, siga la meyns extensa de tots els germans. Practica des d'un primer moment, l'aguarrel·la amb una tècnica cada vegada més depurada, en 1975 exposa en públic la seua obra a Mallorca. Aquesta serà una exposició singular on exposaran els seus treballs els cinc germans Aguilar; una exposició antològica i irrepitable pel seu caràcter. A partir d'ençà, ja mai més, els cinc germans coincidiran en un esdeveniment d'aquesta naturalesa.

Malgrat la bona impressió amb que són rebudes les seues composicions pictòriques, Pepe Aguilar, no s'entusiasma massa en aquesta classe d'esdeveniments, i exposara les seues obres en contades ocasions. Pinta sobretot per a galeries privades que comercialitzen tot el seu treball.

A meitat de la dècada dels 80, es registra un declivi en el ritme de treball que poc a poc anirà allunyant-se fins arribar al trencament amb la seua professió.

En 1982 el crític i catedràtic Gaspar Sabater, defineix la personalitat artística de Pepe Aguilar dintre d'Edicions Cort, tom II, dedicat a la pintura contemporània a Mallorca, en l'edició Cort. I ho fa en els següents termes: "José Aguilar cultiva la acuarela con mucho acierto. Sus visiones paisajistas respiran naturalidad y son exponentes de un alma sensible. De ajustado y

agradable colorido, las acuarelas de José Aguilar tienen un encanto especial que las hace doblemente sugestivas. Sus dibujos, por otra parte, tienen fuerza y vigor".

En l'actualitat, Pepe Aguilar, treballa la indústria dels marcs, i té una pròpia on realitza la venda directa al públic.

Pepe "el Tomato" roman fadri i viu a Palma de Mallorca amb el seu germà Rafa que, com ell també segueix fadri.

Rafael Aguilar "Rafa", naix a Alaquàs l'any 1948 i és el germà més xicotet de la família pictòrica dels germans "Tomatos". Cursa tres anys d'estudis a l'escola de Belles Arts de San Carlos de València, però, es dona el cas d'ésser l'únic membre de la família que no passarà pel Centre d'Arts i Oficis d'Aldaia.

Treballa amb els seus germans la pintura dels ventalls a casa fins els anys 70, data que és trasllada a Palma de Mallorca, recalant en l'illa seguint els passos dels seus germans. Emprarà la pintura comercial als seus inicis tot i que sent la pintura creativa com el principal objectiu d'un artista per a sintetitzar tots els seus sentiments.

Realitza llur primera exposició col·lectiva l'any 1975 ensem amb tots els germans, i en l'any 1977 tornarà a exposar a Galeria Art Fama. D'aquesta darrera exposició, el crític Damina Ramis Caubet, destaca en les pàgines de Balear, la personalitat del pintor i la seua obra, els següents termes: "en la obra Rafael Aguilar, compuesta por marinas y paisajes, se observa una notable volubilidad en el trazo, volubilidad que, algunas telas, convierte el color en emotivas formas conteniendo en si mismas una fuerza dominada cuya libertad supondría quizás una transformación del sentimiento general hacia el impresionismo así como una mayor identificación emotiva del autor con su obra".

Hi haurà un procés evolutiu constant en tota la seua obra, tanmateix, no es prodigarà en exposar-la. El seu pas per les exposicions, tant col·lectives com individuals, a l'illa, són mes bé relatives. Tota la seua obra pictòrica serà venuda en exclusiva per a una galeria privada, que la distribuïx per tot arreu d'Europa.

En tot aquest procés evolutiu dels germans Aguilar, sempre hi ha hagut un moment per aturar-se del treball i reunir-se amb la família, un moment per la xarrada. En la conversa, estarà sempre present la seua terra natal, la terra nadiua, la tertúlia a la vella andana amb els amics. Els llargs pasetjos, "la

garrofera del Bou", l'Ereta dels Moros...

S'ha dit que l'art és una manifestació que simbolitza i conjuga els sentiments, i ennobleix al ser humà. Nosaltres volem afegir; car si l'art és un constant moviment de renovació dins l'home, reflexe d'una societat viva que camina, sense dubte, el poble d'Alaquàs passeja la seua Universalitat dins i fora del contexte Eurpoeu, de la mà dels seus artistes.

Des d'aquí, vull destacar la importantíssima col·laboració de totes les persones que m'han ajudat amb el seu assessorament tan imprescindible, així com pel material facilitat, i fins i tot, testimoni gràfic. De totes aquestes persones, cal destacar el primer lloc a:

Rosa Peiró Ferrandiz (filla del fundador del Centre d'Art i Oficis d'Aldaia don Bernardo Peiró Chenoll)

Consuelo Cubas Castillo (viuda de José Bueno Serrano "Buset") pel seu tracte exquisit i la seua implicació volcada ab el projecte des de primer moment.

Andrés Dols per la seua col·laboració i les seues paraules tan encertades com sempre.

Així com a tots els germans Aguilar "els Tomatos" per la quantitat de material rebut, ensems que per l'assessorament a través d'entranables xarxes a través del telèfon.

A tots ells el meu agraïment perquè el seu suport, ha estat la clau que m'ha obert les portes d'aquest treball.

